

KUSTBON

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

<p>Sjunde årg. N_o 36</p>	<p>Prenumerationspris: Helt år Emk. 200:- 1/2 " " 100:- I Sverige: Helt år .. Kr. 4:- 1/2 " .. " 2:- I Finland: Helt år Fmk. 30:- 1/2 " " 15:-</p>	<p>Utkommer alla onsdagar</p> <p>Utgivare: Svenska Folkförbundet Redaktör: N. Blees Riddaregat. 9, Reval. ☼</p>	<p>Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20°/o rabatt.</p>	<p>1 okt. 1924</p>
--	--	---	---	-------------------------------

Fest på Birkas.

Birkasvännerna hade bestämt sig för en fest i augusti, men det blev ändrat till d. 7 sept., enär rektor Söderbäck med fru skulle anlända i början av denna månad. Festen var således avsedd att hälsa Birkas blivande lärare välkomna. Meningen var god, om också uttrycken blevo och bliva tafatta.

Redan på fredagsvällen blevo de nyanlända störda av några flickor, som hade att ombesörja en enkel servering för morgondagens fest. När den tjocka dimman äntligen skingrades på söndagsmorgonen, började festdeltagarna anlända, och då inemot tolvtiden mer än ett sextiotal anlant kunde festen taga sin början. Dessförinnan hade rektor Söderbäck, under det han gick omkring och hälsade på de våra, blivit omringad av en liten skara, som roade sig med sång, och ett två tre var rektorn ledaren av sång efter sång, vilka sjöngos med "kläm och takt". Festen kunde således börja med avsjungandet av "Var välkommen envar under ungdomens tak o. s. v." i fyra stämmor, varefter de närvarande hälsade lärarna välkomna.

— En unison sång och herr Joel Nyman höll ett föredrag, däri han varmt vädjade till birkasläraryna att förstå oss rätt, att ta med i beräkningen vår oförmåga, vår efterblivenhet m. m., m. m. Omedelbart därefter höll rektor Söderbäck ett intressant föredrag i samma stil och i samma anda som ett svar på det föregående. Det röjde sympati, förståelse och hjärtlighet. Efter "Framåt, framåt på ljusets bana" uppläste herr G. Stahl en bit om folkhögskolan och kafferasten vidtog. Efter kaffet samlades alla igen i skolsalen. Rektorn sjöng några folkvisor för oss, några föreningsangelägenheter berördes och elevantalningar gjordes till folkhögsskolans stundande läsår. Till slut lektes några friluftspekar på gårdsplanen och så gick var och en hem till sitt mycket nöjd med dagen.

M. B.

„Tro ingen, som har svarta kläder — den ena kråkan haccar ej ögonen ur den andra.“

Ett fragment ur Runöbornas förflutna.

En stormig höstnatt i mitten av förra århundradet — äldre personer minnas ännu tilldragelsen —

strandade utanför Runö ett linlastat fartyg. Den värdefulla lasten blev räddad och uppkörd till prästgården i och för bevaring tills påföljande vår, då den skulle avhämtas av sin ägare.

Öbornas själasörjare*) måtte dock till den grad hava glömt nionde budets förmaningar att ej stå efter nästans gods, att han började betrakta strandgodset såsom sin rättfångna egendom.

Runö kvinnfolket fick vintern igenom sitta vid spinnrocken för att förvandla det sköna linet till ännu präktigare garn — för prästfars räkning.

Då om våren linets ägare ville avhämta sitt gods, så var detta försvunnit, så gott som. Helt obesvärat förklarade då prästen, att mera än så ej kunnat räddas.

Lastens ägare måtte dock haft sina skäl för att ej taga själasörjarens ord för allt för trovärdiga. Kanske de anade „ugglor i mossen“ och därför vädjade de till laga myndigheters utlåtande. Men innan dessa hunnit anlända till ön för att närmare syna prästfar i sömmarna, så uppgick prästgården i rök och lågor och det

*) Var på samma gång även öns enda världsliga myndighet.

mitt på solklara dagen. Vilket dock ej hindrade prästen att med den mäst trovärdiga min förklara, att åskan slagit ned i prästgården. De hederliga Runöborna måtta hava tyckt, att det nu gick för långt, att skammen i skepnad av deras präst gick på torra landet och muttrade något om prästers vårdslösa framfaran- de med sanningen.

Öns förtroedemän, fyra till antalet, blevo mitt i brådaste rågs- skörden anmodade att fara den 7 sv. mil långa sjövägan in till Arensburg å Ösel för att där begå ed på sanningsenligheten av prästfars utsago — om orsa- ken till eldsvådan samt vart lin- lasten tagit vägen. Detta förtröt de ärliga Runömännerna till den grad, att de lär uttalat som sin åsikt, att prästen borde få ett rep om halsen och så hivas över- bod och under båten för att se- dan dras fram från båtens andra sida. Detta om en gudsman så vanvördiga yttrande måtte hava blivit densamme för starkt. Fram- komna till Arensburg påstod nu prästen, att han på vägen blivit doppad på beskrivna sätt, detta för att han ej måtte angiva lin- lastens förmenta tjuvar, d. v. s. Runöborna. Dessa senares alla bedyranden till trots, att de voro oskyldiga såväl till övervåld mot sin själasörjare som till tjuvnad av linlasten, blev prästen ändå trodd och de fyra Runömännerna så obarmhärtigt piskade, att en av dem senare avled. I Arens- burg utpekas än i dag ett ålder- domligt träd, där piskningen verk- ställdes.

Runöättlingar till dessa så orättvist behandade hava ännu denna dag som är, händelsen i gott minne, därav även rubriken härovan.

Efter Runöbo fritt återgivit av
Joel N-n.

Ungdomen och nöjeslivet.

I.

Om denna sak har i de sena- ste numren av „Kustbon“ disku-

terats. Och med rätta. Frågan är verklingen mycket allvarsam. Undertecknad tror emellertid ej, att åsikterna hos de trenne arti- kelförfattare, som yttrat sig i frågan, äro så alldeles oförenliga, om man blott håller sig till sak och så vitt möjligt undviker ut- tryck, som kunna verka person- ligt sårande. Den helt visst unge författare, som skrev den första artikeln, menade nog väl, ehuru han gick till väga en smu bul- lersamt. Just därför blev ock- så den förste genmälares oppo- sitionslusta väckt. Men då nu dessa två liksom ock den tredje artikelförfattaren komma med åt- skilliga goda synpunkter, finns intet skäl till vidare „genmälen“ utan blott till en saklig dis- kussion.

Alltså för det första: Ung- domen behöver glädje, den, liksom vi alla. Detta är ej alldeles detsamma som att ung- domen behöver nöje. Det be- höver den nog i viss mån ock, men glädjen, den verkliga, äkta hjärteglädjen, är förmer och den är alltid — märk väl alltid — djupast sett oberoende av nöje och nöjena. Ty den verkliga glädjen kommer inifrån. Det är ej säkert, att den som ständigt skrattar och gycklar är glad. Tvärtom! Det är ofta tecknet på att man ej är glad. „God och glad skall mänskan vara, medan hon bidar döden“. Ett kostligt gammalt ord! Märk sammansät- ningen. God — och glad! Se, all verklig glädje kommer ini- från, från det goda samvetet. Endast den, som har ett gott samvete, är glad och nöjd, må en annan än bullra och skratta aldrig så. Det enda skrattet ofta bär vittne om är konstlad glädje. — Verklig glädje däremot är hos envar människa ett livsbehov och en plikt tillika.

Men vad blir det så av nöjet och nöjena? Ja, detta är min andra synpunkt: Förstår en ung människa, den enkla och dock rika konsten att vara glad ini-

från sig själv, då har hon kom- mit därefter genom allvar och god vilja. En sådan glad, sund ung människa vet också att välja sina nöjen. Ty även sådana tarvar hon. Behovet av omväx- ling och förströelse är gemen- samt för alla, men hos de unga är det särskilt ofrånkomligt. Var- för? Ja, ungdomen tarvar sys- selsättning även då den vilar. Så smidigt är det unga sinnet och så verksamhetslustigt. Den som blivit litet äldre inser detta, kanhända med en vemodig känsla av saknad för egen del. Vilket dock, inom parentes sagt, ej behövs, där hos den vuxne ungdomens mångsidighet och smi- dighet ersatts av fasthet och klar- het om det centrala.

Emellertid! Ungdomen tarvar sysselsättning, även då den vilar och har ledigt. Och den verk- ligt glada unga, människan för- står att välja nöjena. „Den rene är allt rent“. T. o. m. dans kan då vara något alldeles oskyldigt och det är helt och hållet fel att utan vidare stämpla den som synd. Dansen i och för sig bör kunna vara unga männi- skors glädje i rörelse och rytm. Detta är icke synd, än mindre ringlekar, „sista paret ut“ och „två slå den tredje“. Men — vad som är synd i fråga om dansen, det är vad den ofta drager med sig, slarv mellan unga människor och förstörda nätter, annat att förtiga. Därför ligger det alltid en fara i dansnöjen, men för den inre glädjens män- niska är dansen i och för sig intet orätt, om ock något likgil- tigt.

Kunna unga människor sålunda „utifrån sitt eget inre döma vad rätt är“ för att tala med Nya Testamentets herre, då kan in- gen sätta några en gång för alla gällande lagar eller gränsmärken. Och då behövas de ej heller.

Men jag tillägger: Lek och ringdanser äro obetingat att före- draga fram för pardansen, som i alla fall är mer påfrestande för

sinnena. Och vid „lekarna“ finns vanligen en ledare.

I viss mån har jag här gjort en för stor utvidgning av min framställning. Min första punkt var: ungdomen behöver glädje. Min andra: den verkl. glada unga människan vet själv att skilja mellan gott och ont.

Nu kommer jag till mitt tredje, det som för oss in i uppgifterna. Evad våra ungdomar veta att välja eller ej vid sitt behov av sysselsättning och nöjen, så bör i varje fall åtskilligt göras, att deras fritid blir väl tillvaratagen. Det är ej blott lek och ros och sport, som fyller unga människors behov av förströelse. De ungdomar äro ej få, som vilja använda intellektet också. Och här menar jag, att åtskilliga av den andre artikelförfattarens synpunkter äro alldeles utmärkta. Det gäller alltså, att ej fördöma unga människors olika nöjesmöjligheter, men det gäller att erbjuda de bästa.

I nästa nummer skall jag söka komma med ett par uppslag.

Martin Öst.

Församlingshögtid i Reval.

Torsdagen den 25 sept. hade prosten E. Petzäll anordnat en församlingshögtid i St. Mikael kyrka. Det var första gången revalssvenskarna fått vara med om en dylik högtid, och det måste sägas, att det hela var mycket högtidligt och stämningsfullt. Det var på kvällen och templet var därför upplyst. Det gjorde redan sitt till. Men så bjöds församlingen också på solosång — två nummer, ett före och det andra efter föredraget — av prostens själv samt orgelmusik av orgelnisten, förutom gemensam församlingsång, som denna gång också klingade vackrare än annars. Huvudnumret utgjordes av prestens föredrag om „vår högmässogudtjänst.“ Varmt och levande behandlades den så väl i Sverige

som här ute hos oss antagna högmässogudtjänstordningen.

Böner och mässa av präst och församling och annat, som hörde till gudtjänsten och delvis bibehållits från den katolska tiden, hade allt sitt stora intresse och det låg en djup andemening i det hela. De talrikt församlade kände det också så.

Den vällyckade första församlingshögtiden i Reval avslutades med välsignelsen från altaret samt gemensam slutpsalm.

Ormsö.

Återigen en svårartad storm — redan den andra i ordningen denna höst. Det var tisdagen den 23 d:s som det kl. 8-tiden på f. m. helt oförmodat brakade löst, men redan middagstiden samma dag var det värsta raseriet uttömt. Denna gång gick det ännu våldsammare till än sist och åstadkommos diverse med skador både här och där. Kännbarast dock för Kärrslättborna, vilkas galeaser „Nitton“ och „Vellamo“ drevo i land från sina ankarplatser nedanför byn och nu torde stå så gott som på det torra. Den under ombyggnad varande „Norden“ höll på att driva i väg, så högt var vattnet. Allt löst omkring varvet, även jullar och fiskebåtar, fördes i väg.

I Sviby sköljdes även nu „Imatras“ brygga i land och gingo båtar i sank. Diverse med skog har vräcks omkull och en del tak blivit avlyfta och illa åtgångna.

I Hapsal lär vattenståndet varit det högsta i mannaminne. Nere vid Nya hamnen slogo vågorna in genom fönsten i gamla „Krimme krogen“. Husfrun var på god väg att omkomma inne i sitt eget hus. Gamla hamnen har blivit illa åtgången, promenaden och övriga anläggningar utmed kusten voro djupt under vattnet. Folk har haft båtar förankrade vid hustrapporna och det ännu så långt upp i stan som hos Kivaremees! En handlande Kalju — nära Gamla hamnen — hade

haft vatten inne i affären och fått hålla sig till uppe på disken. —

Den under senaste stormen under Österby strandade galeasen är hemma från Reval och således icke „Vera“ från Ormsö.

Joel N-n.

Från Stora Rågö.

Öns lilla stenkyrka, som i år firade sin 27 års invigning, har nyligen blivit remonterad. Kyrkan hade förr trätak men har nu fått ett nytt tak av plåt, som kostade öns lilla församling en summa av 40,000 mk.

Men glädjen äver att ha taket färdigt, blev icke lång. Den 23 september kom olyckan i form av en häftig orkan, som utan prut, rev bort hälften av taket. Hela taket hade nog flygit sin kos, om inte olyckan varsnats i tid av en öbo, som genast tillkallade hjälp, och med stor möda lyckades man hålla den andra hälften av taket kvar.

Kyrkoskatten på ön 150 mk. per man och 100 mk. per kvinna ha alla erlagt.

Öns gravgård, som i åratal varit orensad, upprensades i år.

St. Rågö, 24 sep. 1924.

A. Stahl.

Hapsal.

I de närmast föregående dagarna har en av Hapsals fåtaliga svenskar avlidit. Personen ifråga är fru Elin Ölvingsson, som, ehuru något klen förut, hastigt och oväntat slutat sitt jordiska liv genom lungblödning. Fru Ölvingsson var en stilla, from och älskvärd kvinna, högt uppskattad och saknad av många, men hårdast drabbades naturligtvis den numera unge änklungen av slaget, vilken efter knappt ett års äktenskap förlorat sin följeslagerska för livet. Blek men lugn och behärskad bär han manligt sin djupa sorg. Han har nu rest hem till Sverige och medfört liket av det kära föremålet till att begravas bland anhöriga i fädernejorden.

M. B.

Från Korkis.

Om Korkis jordbruk skriver en yngling därifrån följande:

„Växtföljden och sädesodlingen i Korkis bedrivs på ett mycket enkelt och ensidigt sätt. Cirkulationen är i allmänhet: 1. råg, 2. potatis, 3. korn och havre samt 4. träda. På sämre, bergartad jord är det endast tre skiften. Potatisen och vårsäden bilda då ett skifte, och odlas de på högre ställen — rågen på lägre. Trädan hålles bara för att jorden skall få vila.

Tack vare god svensk litteratur ha någras intresse för jordbrukets förbättring väckts och ha dessa av trädessäker kunnat skaffa sig goda skördar av mogna ärtväxter och grönfoder. Klövervallar förekomma sällan. Även rovorna, som förr alltid misslyckades, ha nu börjat växa bra på en del åkrar. Jordmånens bördighet i Korkis är växlande men i allmänhet näringsrik. Konstgödsel användes ej.“

Syföreningen i Reval

har börjat sina möten på Riddaregatan 3 på den sedvanliga tiden. Alla syföreningsdamer uppmanas att delta.

När skogen talar.

Tidigt en vårmorgon gjorde jag en vandring ut till en närbelägen skogsduge. Där satte jag mig på en stenhäll med ansiktet vänt mot öster för att beskåda soluppgången. Fåglarna sutto i trätopparna och sjöngo sin morgonvisa. En tät dimma vilade över nejden. Östanhimmeln blev allt rödare och rödare, och sakta skrider solen upp över den avlägsna skogen. Jag satt alldeles orörlig med ryggen lutad mot en jättefura och gav akt på huru solstrålarna bröto sig fram genom dimman. Plötsligt hörde jag en stilla susning i furans grenar, och tallen viskade i mitt öra: „Såsom du nu ser solens milda strålar ba-

na sig väg genom nattens dimma, så skall även ditt fosterland en gång komma att lysa klart genom tidens mörka moln, om blott enighet och trofasthet äro rådande i landet.“ Det var glädjebbringande ord, som jag fick höra, och med lätta steg vandrade jag hemåt igen.

„Öbo.“

Den gångna veckan

ha kommunisternas planer i Nord-estland, under det de gjorde ett försök till omorganisationsarbete, gått i kras. Polisen lyckades även nu, såsom flera gånger förut, komma dem på spåren och arresterade 20 personer, däribland även f. d. riksdagsmannen Heideman. — En svår storm har åter hemsökt Estland, varvid isynnerhet kustbor och kuststäder, såsom Reval, Pernau, Hapsal och Narva, fingo lida. Stora ekonomiska förluster, uppgående till flera miljoner, och många drukkingsfall äro följder av stormen. — I riksdagen har man nu slutbehandlat pensionlagen och antagit den i alla tre läsningarna.

Utlandet.

(Försenade notiser).

Finlands Berlin-konsulat flyttas till Hamburg.

Riksdagen har i sitt svar på regeriagens proposition angående statsförslaget för år 1924 uppmanat regeringen att till prövning upptaga, huruvida icke general-konsulatet i Berlin borde flyttas till Hamburg. Emedan Finland har synnerligen livliga handelsförbindelser med Hamburg bör flyttningen anses sakenlig och är nu avsedd att verkställas. Följden härav är dock, att arbetet vid legationen i Berlin kommer att ökas, då legationen sålunda äger handlägga jämväl merkantila, pass- och notarialärenden. Till avlönande av erforderliga ytterligare krafter vid legationen i Berlin föreslås i budgetförslaget för år 1925 beviljande av 31.500

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tän. 9.

mark varav 14.500 mark skulle användas till avlönande av en handelsattach och 17.000 mark. såsom tillägg till anslaget för kanslipersonal.

„Freden“ i vår värld manar ej till avrustning.

En japansk general om militarismen i Amerika.

I dessa dagar, då Kina befinner sig i fullt krig, hela Kaukasien i uppror mot Sovjet, Italien i konflikt med Egypten, Marockokriget flammar häftigare än förut och de europeiska stormakterna enas i Genève om en evig världsfred, är det av intresse att taga del av de slutsatser man i Japan gör med anledning av världssituationen. Ett Tokiotelegram av den 15 dennes meddelar följande:

Chefen för den japanska militärmissionen i Amerika, general Wada, har vid sin återkomst förklarat, att världens nationer och framför allt den amerikanska behärskas av militarismen och önskan att stärka nationalförsvaret. Denna tendens, som fortfar trots N. F:s ansträngningar, är en maning till Japan att med största allvar taga upp försvarsproblemet till behandling.

Estlandssvenskarnas historia av J. Blees

till salu

Riddaregatan 9, Reval.